

Egy ajándék nap. Legyen ez a szabadon kezelt téma százötven sornyi gondolatfutamokhoz, rövid írásokhoz – fordultunk többekhez a szökőév alkalmából. A felkérésre érkező szerzéseket folyamatosan közöljük.

András Sándor

Szökőév – szökőnap

Szökőév van megint, és mivel felkértek, írnék-e erről az eseményről, elgondoltam felőle. Csak úgy magamban, minden tudós szerszám nélkül, amiből viszont rájöttem, fogalmam sincs, hogyan lehetséges ez a közelgő extra nap. Annyit tudtam és tudok, hogy szükség volt rá, mert nem percre pontosan lehetett beosztani valamikor a naptárt, így hát idővel, pontosan négy év során felgyülemlik egynapnyi idő. Még arra is emlékezni vélek, hogy ezek az extra napok sem elegendők, valamikor még be kell toldani majd egy további napot. Nos, azt értem, hogy négy év során összegyűlik annyi perc, ami kitesz huszonnégy órát, tehát egy napot, csak az nem fér a fejembe, hogyan kelhet fel eggyel többször a nap. Végül is elfogadom békésen, hogy a naprendszer nem milliméterre és másodpercre pontosan jár, hiszen ezeket a mértékegységeket emberek találták ki és osztották fel, a naprendszert viszont nem emberi számítás állította össze és futtatja. Elfogadom azt is, hogy bármilyen bámulatos is a matematika és a fizika, így az asztronómia közti kapcsolat, az égitestek mozgása mégsem követi egészen pontosan a matematika viszonyait (arról nem is szólva, hogy számuk, vagyis keletkezésük nem vezethető le matematikailag). Ez a majdnem és a nem egészen közti különbség még megnyugtató is számomra, sőt öröm a szökőév, a szökőnap. Ezúttal nem a gnosztikusokkal tartok, akik hite szerint a világot egy balkezes demiurgosz teremtette, nem az Isten, inkább az emberi képességeket tartom lényegében összemérhetetlennek a keletkezett és szüntelen keletkező világgal, természettel.

Csak az zavar, amit már említettem: nem értem, hogyan fér eggyel több napkelte négyévenként a rendszer működésébe. Hiszen a nap február 29-én is fel fog kelni, ebben az évben 366-szor kel fel, nem 365-ször. Ebből a magamnak megvallott nem értem-ből a megvallással együtt rá kellett jönnöm, hogy úgynevezett tanult emberként fogalmam sincs bizonyos eleminek mondható dolgokról. Hát én elsősorban ezt köszönhetem az ez évi, a 2008-as szökőévnek, illetve szökőnapnak, amelyik el is szökik majd rögtön azután, hogy elébem szökött. Életem nem lett ettől hosszabb, sőt feltehetően észre se fogom venni, hogy ebben az évben egy nappal többet éltem, de a világ rejtélyességét egy eddig észrevétlen szempontból vehettem máris észbe. Ez már maga ajándék, előre kaptam meg, így most csak arra lehetek kíváncsi, hogy azon a napon is újnak-megleponak tűnik-e majd.

Másodiknak eszembe ötlött Gilbert és Sullivan *A penzance-i kalózkodók* (*The Pirates of Penzance*) című vígoperájának egyik humoros részlete. Frederic, a fiatal kalóztanonc a kalózkodók ellen akar fordulni, de a Kalózkirály felhívja a figyelmét, hogy szerződésük szerint a tanoncnak kötelessége velük maradni 21. születésnapjáig, és mivel ő szökőévben, tehát szökőnapon született, egyelőre még csak az 5. születésnapját töltötte be. Ebből pedig nem az derül ki számára, hogy csak négyévenként van születésnapja – ami eléggé ádáz dolog, és nem tudni, kit, illetve mit kell kárhozatni érte, a naprendszert vagy a rendet teremtő emberi elmét, esetleg magát a Teremtőt –, hanem egyfelől az, hogy nem hagyhatja el a kalózkodókat, másfelől az a nem kevésbé szerencsétlen körülmény, hogy újdonsült szerelméhez majd csak nyolcvanéves kora körül térhet vissza, miután betöltötte 21. születésnapját.

Az abszurd ötlet persze abból a normális tényből indul ki, hogy az embernek évenként van születésnapja, ebből a normális meggondolásból lóugrik az abszurd, hogy ha eddig öt születésnapja volt, akkor még csak ötéves lehet. Én viszont nem ezt a szabadságától (mondjuk: nagykorúságától) megfosztott embert sajnáltam meg, amikor mindez átfutott a fejemben, hanem általánosítva mindazokat, akiknek csak minden negyedik évben van születésnapjuk. Hiszen az valószínűleg megoldható, gondoltam, ha valakinek a névnapja esik szökőnapra, végül is egy-egy szentnek a neve az év több napját is díszítheti, egy ember születésnapja viszont csakis egyetlen napra eshet. A lélekvandorok is, ha vannak ilyen lények, mindegyik inkarnációba csak egyszer születhetnek, és ha szökőnapon születnek valamelyikbe, azt a bizonyosat ők is csak négyévenként ünnepelhetik meg.

Amikor idáig értem, elfogott a kíváncsiság, vajon melyik név napja az a bizonyos február 29. Felütöttem a naptárt, a 2004-est, mert még mindig nem vettem meg a 2008-ast, és látom: „Elemér”. Na, ti szegény Elemérek, gondoltam, van-e nektek más napotok is a naptárban? A naptár átforgatásától azonban húzódoztam, inkább büszkeségemről tettelegesen is lemondva belenéztem interneten az enciklopédiákba, hiszen igazi kíváncsiságom azt kérdezte velem, hogyan kelhet fel a nap négyévenként eggyel többször, illetve hogyan nem vesszük észre, hogyan gyűlnek azok a percek. Ha négyévenként egy nap a különbség, gondoltam, kétévenként fél napnak kellene lennie, és hát nem úgy van.

Hamarosan megtudtam, hogy az a bizonyos szökőnap február 24-e, nem 29-e, és amikor a naptárban megnéztem, az valóban 24-ét jelezte „szökőnap”-nak, és azt kellett látnom, hogy ahhoz naphoz nem jár név. A névnap kérdése ezzel megoldódott, gondoltam, az egyházatyák jószágosak voltak az Elemérekkel, a megoldás az volt, hogy négyévenként február 24-én senkinek sincs névnapja. Más évekkor van – Mátyás és Jázmin, ezek a 2004-es szökőévben február 25-ére estek –, szökőévenként viszont nincs. Névnappal ezt meg lehet tenni, születésnappal már nem. Az enciklopédiák szövegei szerint úgy lehet, hogy valaki február 28-án vagy március elsején ünnepli a születésnapját, nem azon a napon, amelyiken ténylegesen született. Igen ám, ötlött ebből eszembe, hogyan lehet tudni, hogy melyik napon, melyik napkeltéhez kapcsolhatóan született meg valaki, ha a mai naptár szerint február 29-én, hiszen nem az az *igazi* (de jure) szökőnap, hanem csak a *tényleges* (de facto), mivel az igazi, az 24-e.

Nem is arról van szó, hogy a Föld történetének melyik napkeltéjéhez kapcsolhatóan született meg valaki, hiszen azt nem számolja és nem is számolhatja senki. Éppen most olvastam egy recenzióban, hogy a Föld 4,5 milliárd éves, akkor pedig nehezen lehetne megszámlálni, melyik – hanyadik – napon született egy ember. A kérdés inkább az, hogy miért nem 29-e a szökőnap, vagyis aki szökőévben született, miért nem szökőnapon?

A pontos válasz erre túl bonyolult, a régi római naptárkészítők meggondolásainak ismeretét kívánja meg. Miért, miért nem, akkor holdnap-kalendárium volt szokásban – maga a „kalendárium” szó az újhold napjának nevéből ered –, és február 24-én egy hónapot adtak az évhez. Ezt változtatta meg Julius Caesar Kr. e. 46-ban, amikor egy napot adott 24-éhez, vagyis két 24-e volt. (*De jure* tehát, magyar naptár szövege szerint, ma sem február végéhez toldanak egy napot, hanem február két napja közé illesztenek egyet, csak ezt nem úgy teszik, mint egykor a rómaiak, nem két 24-ét írnak.) Az egész mögött alapmagyarázatként pedig az található, hogy a naptári évet az évszaki évhez igazították, a márciusi napéjegyenlőséghez. A Föld pedig a Nap körül nem 365, hanem kb. 365 és egynegyed nap alatt fordul meg. Gergely pápa idejére akkora lett a naptári és az évszaki évek közötti eltérés, hogy a napéjegyenlőség a naptár szerint már március 11-ére esett, ezért deklarálta ő 1582-ben, hogy október 4-ére 15-e következék. A katolikus országok ezt átvették, Magyarország 1587-ben, a protestáns német országok csak 1700-ban, Anglia – gyarmataival együtt – 1752-ben, a Szovjetunió – bár pontosabb naptárt használt – csak 1918-ban. (Jellegzetes, hogy Amerikában követelték is az emberek a tőlük elorzott 11 napot.)

A cél tehát az volt, hogy a tavaszi napéjegyenlőség március 21-ére essék. Még így is eltérés van az évszakok éve és a naptár éve között, de a különbség csak nyolcezer év múlva lesz körülbelül egynapnyi. Ráadásul az is szabály, hogy a százaz éveknek négyszázzal is oszthatóknak kell lenniük, vagyis például 1900 nem volt szökőév. Szegény Frederic, ha élt volna és megélhette volna az 1900-as évet – vegyük azt a most itt létesített szabályt, hogy a vígopera elkészültének évében volt ő annyi idős, mint benne –, veszített volna egy születésnapot.

Megtudtam azt is, hogy teljes pontosság azért sem prognosztizálható, mert egyfelől a tavaszi napéjegyenlőség napja változik a Föld tengelyének elmozdulása miatt, másfelől a Föld forgása lassúbbodik az árapályok hatására. Viszont mindez megerősített örömben, hogy az úgynevezett természet elsődleges, az emberi számítás, így a naptár is, másodlagos. Végül is a tavaszi napéjegyenlőség napja, március 21., azért lett fontos, mert húsvét a Hold 14. napjára következő vasárnapra esik, a Hold 14. napja viszont március 21-ére (vagy közelébe).

Megerősödtem mindezekért abban a régi meggyőződésemben is, hogy a magam ideje a testem ideje, az pedig a Nap körül forgó Földhöz kapcsolódik, nem a naptárhoz, bár a Hold 14. napjára következő vasárnap – amelyik magyarul a vásár napja, de angolul, németül a Napé – azért fontos, mert emberek tették azzá (ünneppé Konstantin 321-ben). Egykor és sokfelé ma is az volt a hét első napja (ezért lett sokfelé, nálunk is a szlávból, szerda a hét „közepe”). Figyelembe veszem hát a naptárt, miközben tudom, hogy testem, József Attilával szólva, „csillagokhoz igazítva jár”, elmém-szellemem pedig nemcsak a naptár-

hoz. Hanem mihez még és mindenekelőtt? Ezt kérdem, erre érdemes kérdezni, vélem, így jó élni: a tudom és a keresem, vagyis a tudni szeretném között.

Ezeket a gondolatokat, ezt az elgondolkodást köszönhetem ennek a 2008-as szökőévnnek, amelyik az évszak és a naptár együtteséből adódik, de köszönhetem persze a felkérésnek is. Kérés, kérdés (legalábbis magyarul) egy tőről fakad, rokon indulat indítja mind a kettőt, és valószínűleg azért, mert – helyesebben: azért, hogy – rokon indulat a kíváncsiság és a kívánás. Az a rokon indulat pedig bennünk, emberekben, olyan természetes, mint a Föld forgása és keringése, még ha azt is hisszük, hogy a kíváncsiság és a kívánás lineáris, célra irányul, míg a Föld forgása körkörös, illetve a szó mindkét értelmében elliptikus. Hiszen tudhatjuk, hogy a kívánás és a kíváncsiság célra irányulónak csak tűnik, valójában szüntelenül újra buzog, maga magából, valamiképp abból, ami természetünk szerint vagyunk.

Mindezekért számomra a február 29-e is olyan nap lesz, mint a többi, ha lesz nap, vagyis ha tényleg és nekem is felkel a nap. Most nem várok tőle se többet, se kevesebbet, s hogy akkor mit fogok várni és kívánni, mire leszek, ha leszek, kíváncsi, egyelőre és addig meg nem mondhatom.

Ladik Katalin
Ajándék-álom

A vizek ura, a Hold sapkáján
fénylő, súlyos gyümölcs dereng.
Égi jel, menny morzsája,
álmot rajzol az ecset.
Árnyékom láttam a fűben:
egy pattanó rügy,
állatként kullogott velem.

Prágai Tamás

A szabadulóművész

– Ha tanúvallomásnak még hinni lehet – magyaráz Durbincs Aladár, és nagy pókhasával megtámasztja a pultot, melynek szélére úgy vannak fölakasztva a féldecis, decis és kétdecis mérőedények, mint a spulnira fűzött apróhal sikeres keszeghorgászat után, olyan szép, csillogó rendben –, ha hinni lehet egyáltalán tanúvallomásnak, ezekben a mai időkben – biccent, és orrát megtöri egy konyharuhában –, Kövess Gyulát utoljára a Palace Hotel tetején, aztán még egyszer a kerületi Tüzép szénraktárában látták, a dorogi és a német brikett szomszédságában; a szabadulóművész ekkor sildes vászonsapkát viselt, mondja Durbincs a Veltelini borozóban, miközben jobb karjával a bádogozott pultra támaszkodik, és bal karjával a háromlyukú tartály egyik rekeszébe mártja a hosszú nyelű, decis mérőhengert, és a száraz fehéret balról jobbra, majd jobbról balra kevergetni kezdi a mérőhengerrel, vagyis „locspocsol”, és közben, laza csuklómozdulattal a régi sportújságokat lapozza, mint egy artista, mint egy zsonglőr, bal kézzel kever, jobbal lapoz – a Palace Hotel tetején, melynek hatodik emeletét teljesen elsodorta az ágyúzás november negyedikén – az orosz tankok aznap acélbuborékokat fújtak Budapestre –, és az elegáns szállodai ajtók azóta úgy verdesnek a szélben, mint a lepkeszárnyak.

Többen állítják, hogy Kövess a Palace tetejéről nézte végig december hatodikán a pufajkás felvonulást. Lábát, mondják ezek, a semmibe mártotta, mint egy isten, az ötödik emeleten, a Rákóczi úton pedig vonultak hosszú sorban a vörös zászlókkal és kommunistákkal megrakott Csepel teherautók, nagy robajjal, hogy a lakosok becsukták az ablakokat a nagy por, benzingőz és bűdösség miatt, de így is hallották a csasztuskákat, de Kövess! az nem!, az inkább kiült az ötödik emeletre, és onnan köpködött lefelé, nem sok sikerrel, mert a teherautók az úttest közepén vonultak, és erős, metsző északi szél is fújt, és a köpéseket egészen a házfalnak szorította. – Nem én találom ki mindezt – állítja Durbincs, és kavargatja tovább a száraz fehéret, nehogy „leüljön” az a bizonyos testes anyag, melyet a borok tisztelői „phlegma vini”-nek, egyesek (az alkoholisták) viszont csupán „bortakonynak” neveznek, és közben egy régi szabászollóval vagdossa ki a sportélet atlétáit, ezeket az acélsodronyizmú fenegyerekeket a sportlapokból. A Veltelini borozó tele van már a sportélet csillagaival, több rétegben borítják a zöldre mázolt falakat ezek a fekete-fehér újságkivágások, előliffennek a Borivók tízparancsolata és Vörösmarty Fóti dala közül, és egészen beborítják a zöldre mázolt lambériát. Hihetetlen memóriájával, ami kiváltképp a sportélet terén mutatkozik meg, Durbincs komoly hírnevet vívott ki magának, nemcsak a törzsvendégek, de még a kerületi nagyságok körében is. Mert az, hogy valaki egyaránt ismerje a Ferencváros és az Újpest, illetve az MTK meccseit visszamenőleg, nem igazán figyelemfelkeltő, sőt, ezekben a zavaros időkben szinte állampolgári kötelesség, de ő nemcsak a csatársort és a hátvédet sorolja fel, ha sor kerül a 49-es vagy a 52-es rangadóra, tévedhetetlenül,

hogy azt bárki megirigyelné, hanem a gólokról is megvan az egyéni véleménye, úgy értelmezi a helyzeteket, mint egy Szepesi, és az ilyen véleményformáláshoz a kiváló memória – önmagában – már nem elegendő. – Tehát – jegyzi meg Durbincs – Kövess Gyula. Író úr bizonyára tudja, hogy én nem vagyok az a fecsegő típus; ilyen esetben pedig (mélyet sóhajt, és a levegőt orron át ereszt ki, miáltal olyan hangot hallat, mint egy trombon) kiváltképp óvatos, sőt, elővigyázatos vagyok. De meg kell jegyezzem: Kövess Gyula már az emlékezetes események előtt is jelentős elismerést vívott ki artisztikus képességeivel, így mindennek nem kell kizárólagosan politikai tartalmat tulajdonítani. Hiszen az, hogy Kövess a szabadulás művészetét tökélyre fejlesztette, igazán nem köszönhető pusztán a munkás-paraszt kormány ideológiai térnyerésének. Hiszen ott volt Kövess felesége, tudjuk: és ez a nő bizony igencsak kézbe vette Kövesst, ahogy ezt rossz értelemben mondani szokták. Kövess ugyanis nem volt az a bizonyos „józan személyiség”. Író úr bizonyára érti, amit mondok, hiszen maga sem tartozik kiváltképpen azok közé, akik csak azt nézik, hogy este meglegyen az a három-négy pár virsli – mert manapság már ilyesminek örül az ember –, de az már nem is számít, hogy milyen márkájú az a virsli (holott ég és föld a különbség virsli és virsli közt), sőt, még a romantikára való hajlam is megvan magában, ami ritkaság, maga, ha meg nem sértem, a józan, materialista gondolkodás valódi ellensége; de most nem is magáról beszélünk, hanem Kövessről, aki korlátozó feleségét újabb és újabb trükkökkel lepte meg. Mert annak például, hogy telefonálgasson az asszony, semmi akadálya nincs, ma, a technika korában, amikor magánlakásokban is egyre több a telefon; és nem is lehet megparancsolni, hogy a modern távközlés ezen vívmányát egy ilyen asszony egészen kiküszöbölje életéből; és alkalomadtán fölcsörögje barátnőit, de még Kövess barátait is; kiváltképp olyankor, amikor Kövess arra hivatkozik, hogy aznap ennél és ennél a jóbarátnál üti el az időt. Ezt magától Kövesstől tudom. (És Kövess nem volt a tarokk ellensége, és ezt az egyet meg is értem, bár a kártya nem sport; de közel áll a sporthoz, hiszen példának okáért a futballban is szerepet játszik a véletlen – akárki akármit mond, és a csapat akármilyen felkészült legyen is! –, ez pedig a kártyában egyenesen meghatározó. Ez éltette igazán Kövesst! Ahogy hetekig lelkesedett egy jól megvalósított pagát ultimó, netán egy bementett huszonegyfogás miatt! De ezt már meg is értem; mivel huszonegyfogást bementeni, ez hosszú tarokk mellett is valódi virtus, a férfibátorság választóvize.) A telefonálgató asszonnyal szemben viszont a következőképpen járt el.

Kövessnek – részben kedvese, Adrienn révén, aki valóságos csillag volt ekkor a Fővárosi Nagycirkusz, sőt, az Országos Cirkusz Vállalat, pontosabban a Magyar Cirkusz és Varieté Vállalat egén – lehetősége adódott, hogy bejárjon az Állami Artistaképző Iskola padsoraiba, és saját szemével kövesse a fiatal artistageneráció kibontakozását – hiszen mindenki tudja, hogy ez a generáció szerzett világhírnevet a magyar cirkuszművészetnek; és még ebből a nagy nemzedékből is kitűnt Humánovics Dezső hasbeszélő számaival. Ez a Humánovics például úgy tudta hasból utánózni Rákosit, hogy már a rendőrséget kellett hívni miatta a Gerbeaud cukrászdában; és gyenge jelleme miatt egyébként sem riadt vissza semmiféle hajmeresztő tréfától. Jó kapcsolatot, mondhatni, meghitt kapcsolatot ápolt tehát Humánovicssal és tanítványaival

Kövess – magyarázza Durbins, a Veltelini pultosa, akit mennyit ugrattak már a neve miatt! de mennyit!, de ezeket vagy kétdecis mérőedénnyel intézi el, rosszabb esetben pedig kitesékeli a helyiségből az amúgy egyáltalán nem vérmes természetű memóriabajnok, aki jobb napokon ilyen és hasonló történetekkel kápráztatja el a Veltelini törzsvendégeit; de most csak kavargat a mérőedénnyel, és másik kezével egy derékig meztelen atléta kontúrjait darabolja, ügyesen, hogy a fehér szegélyből semmi se maradjon a fénykép oldalán, könyékkal szorítva a régi sportújságot a pulthoz, és azt mondja: – Volt kérem, Kövess ötletében valami trouvaille. De azt mondtuk neki, hogy az ötlet csak lepkefing, ha valóra váltani nem lehet; de ha megcsinálja... de ha megcsinálja! (Durbins magasba emelte a nagyollót), akkor ő föláll a pult-ra, mi pedig elhaladunk itt szépen a pult előtt, itt, ahol mutatom, és sorban megcsókoljuk a cipője orrát. Láthatja ebből, mennyit ért nekünk ez az ötlet. Mindezek után a következő történet.

Egyik este Kövess bejelentette odahaza, hogy este Laciéknál alszik, és valóban, fel is kereste barátját. Attól fogva csak várni kellett a telefont, amely idejében meg is szólalt. Kövess vette fel, és bejelentkezett: – Igen, drágám, itt vagyok Jóskaék lakásán. – Mivel mind Laciék lakásán szorongtunk, mert senki sem akart lemaradni arról, hogy ennek az eseménynek szemtanúja legyen, rekonstruálni tudjuk az eseményeket. A telefon rövidesen csörgött Jóskaánál (tudja, az a langaléta, aki a sörgyárnál van, annál az asztalnál szokott ülni), de itt már Humánovics egyik tanítványa vette fel, persze Kövess hangján: – Igen, drágám, Kovács Petinél vagyok. – A hívást Jóska azonnal jelentette a főhadiszállásra. Nyomban ezután a telefon ismét Laciéknál csörgött, az asszonyka már vartyogott, meg volt zavarodva, mint a vakegér, aztán néhány másodperc elteltével kicsöngött a süket Kovácsnál, aki akkora luftot rúgott most szombaton, hogy lerepült a lábáról a cipő, aztán megint Jóskaéknál... Író úr, kíméljen meg attól, hogy folytassam. A volt nej végigcsörögte Kövess összes barátait, és persze minden lakásban Kövess hangja vette fel. Hahaha! Hát nem jó történet?!

Hát ilyen volt Kövess! Képzelterti, hogy mindezek után nem volt maradása otthon. Nem is csoda, hogy azon a napon, amikor a pufajkások végigvonultak a városon, és úgy vöröslöttek a teherautókon, mint egy-egy meredező hímtag, Kövess a Palace tetejéről egyenesen a széntelepre menekült, annál is inkább, mert utolsó mutatványának helyszínét előre meghatározta. Azt mondta, el fog tűnni; és ebben még a Humánovics-tanítványok sem kételkedtek. De hogy hogyan? A szénraktárban – látja azt a sarkot, író úr? – na, mit mondjak, egy akkora vagy inkább még kisebb helyen legalább negyvenen szorongtunk, és Kövess azt kérte, hogy a szemünket csukjuk be, valaki számoljon húszig, addig ő és Kovács Peti – az, amelyik luftot rúgott – el fognak tűnni, aztán, miután meggyőződünk róla, hogy nincsenek a szénraktárban, melynek egyetlen vasajtáját előzőleg bezárták, és a kulcs itt lapult az én jobb zsebemben, de még szorongattam is azt a kulcsot, nehogy észrevétlenül kilopja onnan Humánovics valamelyik tanítványa – akkor ismét hunyjuk be a szemünket, számoljunk megint, és lesz nagy meglepetés. Hát lett is nagy meglepetés, mert tényleg minden úgy lett, ahogy Kövess megjósolta, azazhogy majdnem. Mert az első számolás után mindketten eltűntek, pedig a szénraktárnak nincsen ablaka, és a szén között

nem lehet elbűjni, az képtelenség; aki ilyesmit állít – mert már ilyenek is vannak, szégyenszemre, már ilyet is hallottam! –, az őrült; de a második számolás után is csak az a süket Kovács került elő, Kövess nem! Hát ez az! Kovács állítja, hogy nem tudja, mi történt, először valami nagy hideget érzett, aztán mintha egy sötét, szénszagú alagútban száguldott volna előre, fejjel lefelé, mint egy bányában, már-már látott valami fényességet, de akkor valahogy kicsúszott félúton abból az alagútból, és megint a szénraktárban találta magát, majd ezután mindannyian alaposan berúgtunk, gondolhatja, valóságos ajándék volt nekem az a nap. Kövess viszont, uram, úgy higgye el, ahogy itt lát, teljességgel eltűnt, és őszintén meg legyen mondva, azóta már többen eltűntek Humánovics tanítványai közül is, ha érti, hogy mire célzok, sőt, egy ideje Adriennel se láttuk, Kövess régi szerelmét; én pedig, ha időnként külföldre telefonálok, mert ez megesik, bár a telefonokat állítólag egytől egyig lehallgatják, úgyhogy ez korántsem veszélytelen, de mindegy! én már ilyen vagyok!, mindig Kövess hangját hallom a vonal túlsó végén, hát nem különös az élet, most mondja meg őszintén, író úr!

Szakonyi Károly

Idő, idő...

Kopogni kell, csak akkor engedik be az embert. Az ápoló kinéz a résen. – Kihez jött? – A látogató megmondja. Az ápoló bólint, kitarja a kilincs nélküli fehér ajtót. A recepciónál a nővér felnéz a pultra terített lázlapokról, az ápoló említi neki a beteg nevét, erre bólint, tovább dolgozik.

Társalgó vagy étkezőhelyiség.

Asztalok, sztereszét álló székek. Némelyiken csíkos köpenyes, pizsamás, papucsos alakok. Kócos hajú, fejét mellére ejtő csontsovány nő. Borostás ábrázatú, fogatlan férfi. Fiatal lány, két kezét laza pulóvere ujjába dugva ül, a semmibe bámul.

– Évához jött? Évához? Évához jött az úr! – követi lépteit ugrándozva egy kopasz emberke.

– Nem Évához jöttem...

– Nem Évához? Nem Évához jött!

– Üljön le, Gábor bácsi! – ragadja karon az ápoló a kis kopaszt.

A látogató bekopog az egyik szobába. Csend. Akihez jött, alszik. Fekszik hanyatt az ágyon, az éjjeliszekrényén alma, ásványvizes palack, sütemények, mobiltelefon, szemüveg, orvosságok.

A látogató kihúzza az ágy alól a támlátlan ülökét, letelepszik, vár.

A férfi az ágyon fel-felzusszan, mintha a szemhéját is felhúzta volna, de aztán újra a csukott szem, a félig tátott száj, a borotvátlan, sárgás, ráncos arc.

A karja a takaró fölött, csuklójába döfött infúziós tű. De nincs bekötve a műanyag csövecske. Az állványon üres infúziós üveg.

Megérinti a csontos kezét.

– Itt vagyok... barátom. Bejöttem...

A beteg lassan felpillant. De megint lehunyja a szemét, és csak sokára néz fel újra.

Int üdvözlőn, kicsi mosollyal.

A látogatónak összeszorul a szíve. Megpróbálja látni a barátja régi arcát. Elképzeli. Elképzeli a nagy nevetéseket, a komoly, okos beszélgetéseket, a közös utakat. Vidéki éttermekben az ízes vacsorákat. – Sört! Jéghideget! – És amikor hozta a pincér, a barátja a palackot az arcához szorította, érezni akarta, hideg-e valóban. – Meg vodkát! Hozzon nekünk vodkát...

Őszi sétákra gondol a látogató, hosszú vonatutakra a végtelen orosz tájkon. Moszkva felé. És színházi bemutatókra, a bankettek harsány derűjére.

– Vízet...

Megkeresi az éjjeliszekrényen a poharat.

– Kicsit ülj föl... így nem tudod.

Itatja. Mellécsöppen.

– Kivigyelek a napra?

Csak egy bólintás.

– Talán a járókerettel...

A terasz berácsolva. Néhány valaha fehér műanyag szék. Az egyikén összegörnyedt alak cigarettázik. Mohón, mintha a szomját oltaná.

– Itt jó lesz?

Megint csak bólintás. Lassú, csoszsanó lépések, nehézkes leereszkedés a székre. Sóhaj.

– Vége a dalnak...

– Dehogy! Felépülsz...

Üresen csengő szavak. Riadtság a szavak mélyén. „Felépülsz.” Csend. A csendben keserű mosoly. A csend kegyetlen percei.

Aztán: – Holnap... – nehezen törnek fel a szavak. – Holnap átvisznek egy másik osztályra. Nem tarthatnak itt... És ott aztán... Nekem ne mondják... tudom, hogy csak orvosi kísérlet... Presztízs...

– Holnap?

– Holnap.

– Úgy tudom, holnapután... Nekem a doktor azt mondta. Nyolcadikán.

– Mért, ma mi van?

– Ma hatodika. Hatodika van.

Feltekint, megrebbenek a szempillái. Szemében apró csillanás.

– Nem hét?

– Nem. Hat. Tudom.

Még erősebb a csillogás. Mintha az arca is kisimulna. – Akkor egy nap... egy nappal... Egy nappal később. Mert ott... – Legyint.

Többet nem szól, csak néz maga elé. A látogató beszélgetne, de képtelen. Mit mondjon? Miről beszéljen? Hogy mi van odakinn, meg hogyan mennek a dolgok? Minek? Tehetetlenségében megnémul.

– Bekísérjelek?

A beteg megrázza a fejét. Nem, még maradna. Maradna egy kicsit. Amíg még ide süt a nap.

A rácsok árnyéka rájuk rajzolódik.

– Akkor még egy nap – suttozja a beteg. Csak a szájmozgásáról lehet leolvasni, de a szeme csillog. – Egy nappal később... egy nappal...

A cigarettázó feláll, elmegy mellettük behúzott nyakkal.

Ülnek ketten a téli napban. Mintha valahol egy francia kisváros kávézójának teraszán ülnének. Vagy Szigligeten a kocsmában. Vagy Nagymaroson, a Duna-parton. És várnák a marinírozott halat. A sört. Mintha...

Mert a nap ugyanúgy süt. Hideg februári fényel. A nap ugyanolyan.

Kortárs irodalmi alkotások pályázata

A Cédrus Művészeti Alapítvány (Budapest) nyílt pályázatot hirdet kortárs szép-irodalmi alkotások, műfordítások és tanulmányok létrehozására. Kész művel vagy alkotói tervvel-ötlettel részt vehetnek rajta mindazok, aki magyar nyelven alkotnak. Az elfogadott alkotói elgondolások megvalósítását és a beküldött művek közzétételét az alapítvány megbízásából a Napkút Kiadó által kiadott Napút folyóirat 2008–2009. évi évfolyamában az alapítvány a létrehozott pályázati alapból ösztönzi.

A pályamunkák beadása (elektronikus vagy gépelt változatban) 2008. november 1-jéig folyamatos.

A folyóirat arculatához illő, megfelelő esztétikai értéket képviselő, nyomtatásban közzé nem tett eredeti alkotásokat várunk. Bemutakozó levelet és a pályamunkák esetleges megelőző elektronikus közzétételéről tájékoztatást kérünk. Kérjük, a pályázatban szerepeljen telefonszáma, postai címe (ha van, akkor e-mail-címe is).

Az alapítvány év végén nívódíjat ad a legjobb munkákra.

Előnyben részesülnek olyan (kb. száz-százhuszezer karakter terjedelmű) vers-és novellaciklusok, elbeszélések, kisregények, drámák, mesék, fordítás-összeállítások, esszék, tanulmányok, kritikák, interjúk, naplók, vallomások, amelyek jellegük szerint külön mellékletbe kívánkoznak. A legjobb ilyen alkotások lehetőség szerint helyet kapnak a folyóirat *Káva Téka* füzetsorozatában.

A könyvnyi terjedelmű pályamunkákat a Napkút Kiadó bírálja el.

A pályázathoz jelentkezési lap nem tartozik, nevezési díj nincsen. A pályamunkákat személyesen a kiadóban, elektronikus úton (napkut@gmail.com) vagy postán fogadjuk (cím: **Budapest, 1014, Szentháromság tér 6. mfsz. 29.**). Eredményhirdetés: **2009 eleje.**